

Smijt het in de regenput!

‘Smijt het maar in de regenput!’, dat was het kordate advies dat notaris Van der Harst, tevens secretaris van de kerkenraad van de Waalse kerk, aan koster Nicolaas de Jong, zelf juwelier, verschafte toen deze kort voor het Middelburgse bombardement van 17 mei 1940 in aller haast kwam overleggen, wat te doen met het avondmaalszilver dat in zijn beheer was. Een zilveren doopschaal met deksel uit 1742 van de hand van Jan de Bonte, enkele 18de eeuwse kannen, avondmaalbekers en drie grote zilveren borden (uit 1697) waren alle in een fraaie, van binnen beklede, houten kist met deksel en lades opgeborgen, die in het kerkgebouw in een aparte kamer stond, samen met de verzameling folianten die het uitgebreide archief van de kerk bevatte. Er heerste die dag chaos alom: geraas en branden in de stad en opgewonden bedrijvigheid, de koster–juwelier snelde naar de scriba en vroeg advies hoe het kostbare zilver het best te beschermen! Met bovenvermelde uitroep als antwoord...

De Waalse Kerk in de Sint Pieterstraat voor en na het bombardement

De Waalse kerk, of de zogenoemde *Fransche Kerk* stond in de Sint Pieterstraat met daarnaast op nummer 11, gescheiden door een steeg met afsluitbare poort, het huis waarin juwelier Nicolaas de Jong woonde en werkte. In die steeg waren verschillende regenputten tegen de kerkmuur gemetseld met daaronder enorme waterkelders, waarin het regenwater van het grote kerkdak werd opgevangen. Dit nu is de plek waar het zilver, uit de kist gehaald en haastig in oude slopen geknoopt, in de donkere diepte van de gewelfde cysterne werd gegooid! Middelburg lag onder vuur, mensen in levensgevaar, maar de verantwoordelijke koster zorgde dat het ook toen al antieke zilver de beste overlevingskansen kreeg.

De dames zitten op de rand van de regenput, hier nog eens te zien met emmer

Nikolaas de Jong op de puinhopen van de Waalse Kerk

We weten hoe het is afgelopen: de ‘Franse Kerk’ werd geraakt en ging in vlammen op, evenals het ernaast gelegen huis van de koster en zijn gezin. Persoonlijke slachtoffers vielen er hier gelukkig niet te betreuren en wij mogen de herinnering dan ook optekenen uit de mond van de toentertijd veertienjarige Daan de Jong, nu inmiddels in de tachtig. Geanimeerd vertelt hij het verhaal zoals zijn vader het vertelde, want zelf was hij al op een veiliger plek ondergebracht. Het dakgebint vatte vlam, de vloeren van de archiefkamer, de opbergkist en de folianten gingen alle in vlammen op en het hele kerkgebouw en naastliggende huizen stortten in. Tot grote spijt van koster Nicolaas gingen twee zilveren dienbladen verloren, die hij in de grote haast en hektiek van het moment vergeten was en die in de extra lades van de speciale kist waren opgeborgen. Toen de branden waren uitgewoed ging hij gelijk op zoek naar restanten, ook om dit edele metaal uit handen van de bezetter te houden. Onder de puinhopen vond hij tenslotte de klomp zilver en stelde die later

weer ter hand van de kerkenraad. Niet lang na het bombardement is een aannemer gevraagd de waterput leeg te pompen, waarna de zilveren kannen, schalen en bokalen uit de diepte weer tevoorschijn konden worden gehaald. Ze zijn van de hand van de 18de eeuwse zilversmeden Jan de Bonte, Cornelis Blauwbeen, Lodewijk Potmans en Phillipus Prié. Door het kloeke optreden van de heer De Jong heeft het overgrote deel van het kerkzilver de oorlog dus glansrijk doorstaan! Het is tegenwoordig te bezichtigen tussen andere zilveren voorwerpen in een speciaal daarvoor ingerichte zaal in het Zeeuws Museum.

©2012TarquiniusNoYoN

Het kerkzilver van de Waalse Kerk Middelburg in het Zeeuws Museum

Foto Tarquinius NoYoN